

СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

У статті визначено поняття «дизайн». Виокремлено основні проблеми, які існують у професійній підготовці майбутніх дизайнерів. Розкрито сучасні вимоги до їх професійної підготовки у навчальному закладі.

Ключові слова: сучасні вимоги, майбутній дизайнер, професійна підготовка, навчальний заклад.

В статье определено понятие «дизайн». Выделены основные проблемы, существующие в профессиональной подготовке будущих дизайнеров. Раскрыты современные требования к их профессиональной подготовке в учебном заведении.

Ключевые слова: современные требования, будущий дизайнер, профессиональная подготовка, учебное заведение.

The article defines the notion «design». It emphasizes the major problems existing in the professional training of future designers and zooms in on modern requirements for their professional training in an educational institution.

Key words: modern requirements, future designer, professional training, educational institution.

Постановка проблеми. Професійна діяльність дизайнера спрямована на задоволення естетичних потреб людей у різних сферах їхньої життєдіяльності за допомогою проектування та створення відповідних елементів предметно-просторового середовища. Однак аналіз змісту професійної підготовки майбутніх дизайнерів у вітчизняних вищих навчальних закладах свідчить про те, що вона недостатньо мірою відповідає сучасним сподіванням щодо рівня фахової компетентності цих фахівців, не враховує необхідність формування в них умінь працювати в умовах поглиблення процесу глобалізації світу. Це зумовлює пошук фахівцями нових ефективних підходів до здійснення їхньої підготовки у ВНЗ.

Аналіз актуальних досліджень. У наукових працях висвітлено окремі питання вищезазначеної підготовки. Так, шляхи професійного становлення майбутніх фахівців-дизайнерів розкрито у працях Л. Анчукова, Н. Валькової, І. Волкова, В. Гамаюнова, В. Глазичева, Т. Журавської, Г. Мінервіна, Ю. Сомова, С. Хан-Магомедова та інших науковців. Роль естетичних ідеалів в галузі дизайну, у сфері осві-

ти визначено в доробках В. Бичкова, О. Несаретського, Д. Лихачова, Б. Неменського, Н. Ульянової, Ю. Фохт-Бабушкіна, Б. Юсова.

Основи теорії дизайну представлено в дослідженнях В. Аронова, В. Глазичева, С. Михайлова, Г. Щедровицького. Психологічні основи мистецтва та психології сприйняття визначено в публікаціях Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Зінченка, В. Кузіна, О. Леонтьєва. Суть та організація художньої творчості схарактеризовано в роботах Г. Беди, Є. Ігнатєва, Ю. Катханової, Є. Ковешникової, В. Кузіна, Л. Медведева, Є. Шорохова.

Як констатують науковці у своїх працях, на сьогодні у вищих навчальних закладах існує багато нереалізованих можливостей щодо формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі дизайну, що зумовлює важливість подальшого дослідження проблеми їх підготовки у вищій школі. Однак для підвищення її рівня важливо чітко визначитися із вимогами, які висуваються до організації та здійснення цієї підготовки.

Мета статті – визначити й проаналізувати сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ.

Виклад основного матеріалу. Дизайн як самостійний вид людської діяльності зароджувався на перетині науки, художніх проектних програм, масової промисловості й інженерного проектування. Поступово дизайн сформувався як самостійний вид професійної діяльності з метою створення природного середовища, в якому існує сьогодні людство [7, с. 11].

Науковці стверджують, що вибір певної концепції дизайну в країні значною мірою впливає на її економічну ефективність на зовнішньому ринку. Отже, вибір домінуючої школи дизайну, а також змісту професійної підготовки майбутніх спеціалістів для цієї сфери є важливим завданням державного рівня. З огляду на це проблема дизайнерської освіти набуває сьогодні не тільки академічного, але й практичного значення: її успішне вирішення суттєво впливає на прискорення соціально-економічного розвитку держави [5, с. 15].

Вищезазначені ідеї підтверджує і визначення дизайну, що було запропоновано Міжнародною радою спілок промислового дизайну: «Дизайн є креативною діяльністю, основне завдання якої полягає у приведенні багатограних якостей об'єктів, процесів з їхнього виробництва та подальшого обслуговування в єдиний життєвий цикл. У зв'язку з цим, дизайн є центральним фактором інноваційної гуманізації технологій та критичним фактором культурного й економічного обміну».

Необхідно зазначити, що в розвинених країнах світу, де виробники традиційно зорієнтовані на максимальну економічну ефективність і збереження конкурентоспроможності в умовах дії ринкових відносин, саме соціальне середовище сприяє інтенсивному розвитку дизайнерської справи, адже фірми постійно звертаються до послуг фахівців у цій галузі. У такій ситуації розвиток дизайнерської школи відбувається не тільки в межах різноманітних спеціалізованих дизайнерських навчальних закладів, але й в інших формах дизайн-освіти, які організуються всередині середовища професійної дизайнерської діяльності та курируються творчими спілками та асоціаціями. Різноманіття навчальних закладів та інших форм освіти, гнучкість їх програм дозволяє дизайнерам швидко реагувати на зміни в кон'юнктурі [5, с. 67, 68].

Однак, констатуєчи наявність вагомих досягнень у галузі дизайнерської освіти, науковці визначають наявність у ній вияву тих загальних проблем, які взагалі спостерігаються сьогодні в навчально-виховній сфері. Зокрема, вони звертають увагу на те, що розвиток освіти за окремими її напрямками (гуманітарною, художньою, природничо-науковою, інженерно-технічною) поступово спричинив доведення її до кризового стану. Це пояснюється недооцінкою важливості інтеграції набутих людством духовних і художніх цінностей з досягненнями науково-технічного прогресу, а також ролі проектного мислення в забезпеченні цієї інтеграції. Ураховуючи це, сьогодні набуває поширення принципово новий погляд на освіту, відповідно до якого критерієм освіченості людини є синтез гуманітарної, художньої та науково-технічної культури в дизайнерському мисленні як вищій формі проектно-культури [1; 3].

Нові завдання вимагають суттєвих структурних змін в системі дизайнерської освіти. Зокрема, науковці констатують актуальну потребу у створенні спеціалізованих дизайнерських освітніх закладів, які за своїм видом наближаються до університету та у своїй діяльності охоплюють всі напрями проектно-художнього перетворення предметного світу – «від одягу й житла до матеріальної бази соціально-культурної сфери, від виробництва до складних систем обслуговування загальнодержавного масштабу» [2].

Крім цього, науковці констатують, що проблемами міжнародного рівня є відсутність чіткої позиції щодо організації системи безперервної дизайн-освіти, наявність неузгодженостей і суперечностей між класичним (художнім) дизайном та його технологічним аспектом (художнім конструюванням) і їх утілення в комп'ютерній формі

(комп'ютерний дизайн). Також під час здійснення професійної підготовки майбутніх дизайнерів виникають певні ускладнення в навчанні через відсутність однозначних визначень багатьох ключових понять [5, с. 94].

Ураховуючи необхідність вирішення вищезазначених проблем під час модернізації системи професійної підготовки майбутніх дизайнерів, науковці наголошують, що в цьому процесі важливо орієнтуватися передусім на ті вимоги, які висуваються сьогодні до навченості й вихованості випускників даного профілю. З огляду на це важливо зазначити, що, крім фахових вимог, які відображені у відповідних нормативних документах у галузі дизайнерської освіти, в загальних вимогах до освіченості випускника зазначається, що він має: розуміти суть та соціальну значущість своєї професії; виявляти до неї сталий інтерес; мати уявлення про сучасний світ як духовної, культурної, інтелектуальної й екологічної цілісності; знати основи Конституції своєї держави, етнічні й правові норми, які регламентують його стосунки з людьми та ставлення до суспільства й природи, та керуватися ними під час прийняття професійних рішень; володіти правовою, інформаційною, комунікативною культурою; мати широкий кругозір; уміти критично мислити, аналізувати й проектувати власну діяльність, ефективно вирішувати професійні завдання; виявляти у своїй роботі такі особистісні якості, як відповідальність, самостійність, мобільність, готовність до співробітництва з колегами, прагнення до постійного професійного росту та творчої самореалізації [5, с. 165 – 166]. Важливою вимогою для сучасних дизайнерів є також уміння працювати в команді, тому їм необхідно ще у студентські роки набути цінний досвід колективної навчально-пізнавальної та художньо-естетичної діяльності.

У процесі здійснення професійної підготовки майбутніх дизайнерів важливо також враховувати, що сфера їхньої майбутньої професійної діяльності вимагає вияву не тільки раціонально-логічного мислення (технологічні процеси виробництва), але й «нераціонального» характеру (почуттів, суб'єктивних відчуттів тощо), що має забезпечувати відповідність продукту їхньої діяльності цим інтегральним характеристикам. Йдеться про те, що продукт повинен відповідати, з одного боку, вимогам технічної досконалості, а з іншого – відрізнятися оригінальністю, художньо-естетичною цінністю. Однак, зрозуміло, що досвід емоційно-ціннісного ставлення не можна транслювати шляхом теоретичного пізнання чи наукового переконання. Такий досвід може сформуватися тільки під час вивчення студентами

дисциплін гуманітарного циклу й творчого напрямку у процесі спонукання розвитку в них емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва, культури, творчості [4; 6]. Отже, студенти мають відрізнятися високим рівнем сформованості не тільки інженерно-технічних і природничих знань, але й знань з гуманітарних дисциплін: філософії, культурології, соціології, психології, семіотики тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, під час здійснення професійної підготовки майбутніх дизайнерів важливо забезпечувати їх відповідність як фахівців зазначеним вимогам. Однак водночас слід наголосити, що викладачі у процесі здійснення педагогічної взаємодії особливу увагу повинні приділяти залученню студентів до опанування традицій, звичаїв та інших досягнень національної культури, яка є невичерпною скарбницею для розвитку творчих ідей особистості та взагалі для її духовного становлення. Тому в майбутній науково-дослідницькій роботі планується дослідити проблему формування етнохудожньої культури майбутніх дизайнерів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анализ опыта подготовки дизайнеров в высших учебных заведениях, организация и содержание процесса подготовки дизайнеров: отчет о научно-исследовательской работе // Методические материалы ВНИИТЭ. – М.: ВНИИТЭ, 1987.
2. Анцупова Л.Д. Междисциплинарные связи в структуре творческой деятельности дизайнера: дис. ... канд. иск. наук / Л.Д. Анцупова. – М., 1989. – 180 с.
3. ВНИИТЭ. Архив. Проблемы и основные направления развития системы дизайн-образования: тема 4.1.3.0. – М.: ВНИИТЭ, 1989.
4. Гавриленко А.П. Формирование художественно-конструктивных умений будущих дизайнеров в процессе их профессиональной подготовки: 13.00.08 / А.П. Гавриленко. – Курск, 2006. – 257 с.
5. Елочкин М.Е. Подготовка специалиста-дизайнера среднего звена в условиях организации инновационной образовательной среды: 13.00.08 / М.Е. Елочкин. – М., 2010. – 322 с.
6. Сапугольцев В.Ю. Образовательная среда вуза как условие развития креативности будущего дизайнера / В.Ю. Сапугольцев // <http://www.google.com.ua/search>
7. Ульянова Н.Б. Формирование этнохудожественной культуры у будущего дизайнера в вузе: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Н.Б. Ульянова. – М., 2009. – 22 с.